

ใบความรู้ที่ 15 เรื่อง คำอุทาน

คำอุทาน

คำอุทาน คือ คำที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้พูด แต่ไม่จัดว่าเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของประโยค อาจจะเปล่งเสียงออกมาในเวลาดีใจ เสียใจ ตกใจ หรือประหลาดใจก็ได้ โดยมากแล้วคำอุทานจะ
ไม่มีความหมายตรงตามถ้อยคำ แต่อาจจะมีความหมายทางเน้นความรู้สึกและอารมณ์ของผู้พูดเป็นสำคัญ

เสียงที่เปล่งออกมาเป็นคำอุทานมี **3 ลักษณะ** คือ

1. เป็นคำ เช่น แหม! ว้าย! อู๋ย! โอ๊ย! เป็นต้น
2. เป็นวลี เช่น อู๋ยตายแล้ว! ตายละวา! อุแม่เจ้าไว้ย! เป็นต้น
3. เป็นประโยค เช่น ไฟไหม้เจ้าข้า ป่าตีวญญูกรถชน เป็นต้น

ชนิดของคำอุทาน

คำอุทาน มี 2 ชนิด คือ

1. คำอุทานบอกอาการหรือคำอุทานโดยตรง เป็นการเปล่งเสียงออกมาเพื่อบอกอาการและ ความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้พูด อาทิ

1. ร้องเรียกหรือบอกให้รู้ตัว ใช้คำว่า เฮ้ย! แน่ะ! นี่แน่ะ!, เฮ้! ไว้ย! ฯลฯ
2. โกรธเคือง ใช้คำว่า ชะ ๆ, เหม่!, ดู, ชิชะ ฯลฯ
3. ชักชวนหรือเตือน ใช้คำว่า นะ!, น่าน, น่านะ! ฯลฯ
4. สงสารหรือปลอบโยน ใช้คำว่า โถ!, พุทโธ้!, พุทโธ้เอ๊ย!, อนิจจา, น้องเอ๊ย!, โอ้! ฯลฯ
5. เข้าใจหรือรับรู้ ใช้คำว่า อ้อ!, อื้อ!, เออ!, เออเน่ะ!, อ้อ!, จริง, เออวะ!, เอ้า! ฯลฯ
6. เจ็บปวด ใช้คำว่า อู๋ย!, โอ๊ย!, โอ๊ย! ฯลฯ
7. สงสัยหรือไต่ถาม ใช้คำว่า เอ๊ะ! หือ!, หา!, ฮะ!, เหนอ! ฯลฯ
8. โลงใจ ใช้คำว่า เฮอ!, เฮ้อ! ฯลฯ
9. ชุ่นเคือง อาฆาต ใช้คำว่า ซึ่ม!, ดีละ!, บ๊ะ! แล้วกัน!, วะ!, อุวะ!, อุบ๊ะ! ฯลฯ
10. ทักท้วง ใช้คำว่า ไ้, ฮา, ฯลฯ
11. ตูถูกเหยียดหยาม เยาะเย้ย ใช้คำว่า เชอะ!, ชะ!, หนอยแน่ะ!, เฮอะ! ฯลฯ
12. ประหม่า ก่อเขิน ใช้คำว่า เอ้อ! อ้า! ฯลฯ
13. ตกใจ ประหลาดใจ ใช้คำว่า วู๋!, ว้าย!, ตายแล้ว!, แหม! ตายจริง!, คุณพระช่วย!, เออแน่ะ
แม่เจ้าไว้ย!, เอ้อเฮอ!, โอ้โฮ! ฯลฯ

ในคำประพันธ์บางครั้งก็มีการใช้คำอุทานต่าง ๆ เช่นกัน อาทิ

- โอ้ว่านิจจาความรัก	ฟังประจักษ์ตั้งสายน้ำไหล
- เหม่เหม่ดูตุ้กระปี่ศรี	มุสาพาที่ก็เป็นได้
- อนิจจาสงสารตัวเจ้า	รุ่งเช้าก็จะม้วยอาลัย
- โอ้ว่าวัยวิกของแม่เอ๋ย	ทราชมชยผู้ยอดเสน่หา
- โอ้อ้อกระไรเลย	บมิเคย ฦ ก่อนกาล

2. **อุทานเสริมบท** เป็นคำอุทานที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำเพิ่มเติมเสริมขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจให้มีความหมายแต่อย่างใด คำอุทานเสริมบทนิยมนำมาเติมข้างหน้า ต่อท้าย หรือแทรกตรงกลางคำที่พูด เพื่อเน้นความหมายของคำที่จะพูดให้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่าง

- แถอย่ามาโกหกพกลมกับฉันหน่อยเลย
- ฉันไม่เคยให้สัญญาสิ่งไหนอะไรกับใครทั้งสิ้น
- เขาหลงรักผู้หญิงจนไม่รู้จักลืมหูลืมตาเสียบ้าง
- จะสอบแล้วปานนี้หนังสือหนึ่งยังไม่ได้อ่านเลย
- แวะบ้านฉันกินน้ำกินทำก่อน ประเดี๋ยวค่อยไปต่อก็ได้

ถ้าคำที่นำมาเข้าคู่กันมีเนื้อความหรือมีความหมายไปในแนวเดียวกันก็ไม่นับว่าเป็นคำอุทานเสริมบท เช่น “ไม่ดูไม่แล”, “ไม่หลับไม่นอน”, “ร้องรำทำเพลง” เป็นต้น คำเหล่านี้เรียกว่า “คำซ้อน”

ข้อควรสังเกต

1. คำอุทานบอกอาการ มักจะเขียนอยู่หน้าประโยคและจะต้องมีเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) กำกับเสมอ
2. คำอุทานเสริมบท จะวางอยู่ที่ใดในประโยคก็ได้สุดแล้วแต่ว่าต้องการจะกล่าวหรือเน้น เสียงที่คำใดและหลังคำนั้นไม่ต้องมีเครื่องหมายอัศเจรีย์กำกับ